

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

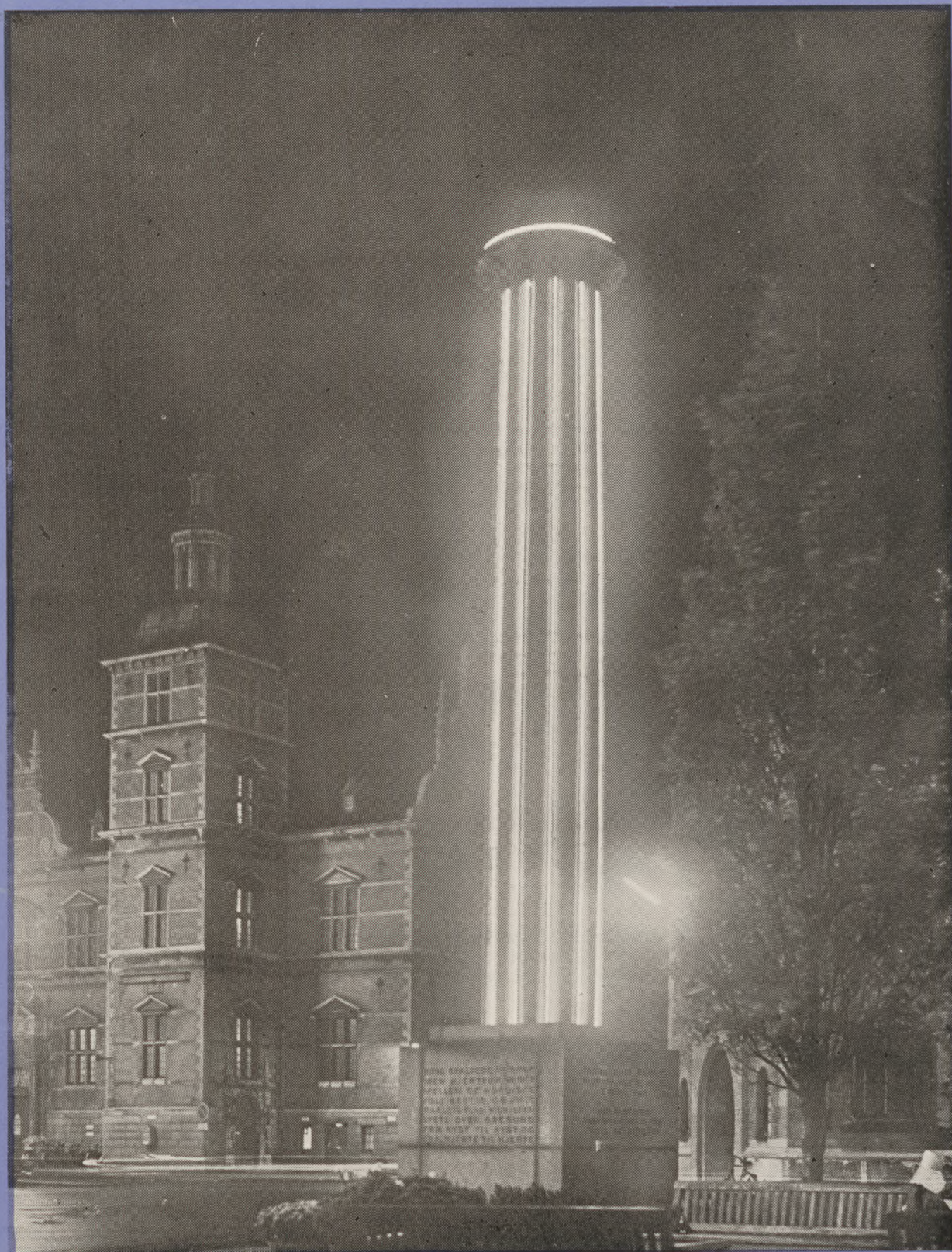
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

NR. 10 . OKTOBER . 1956

11. ÅRGANG

UDGIVET AF
KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—16).
Telf.: Om dagen Minerva 1336 om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.
Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Sortedamsdosseringen 3, Kbh. N.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, Kbhvn. Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Seminarieforstander, cand. mag. Paul Holt, Aarhus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Aarhus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffslunds allé 80, Charlottenl.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Aarhus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupsv. 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Aarhus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Fabrikant Poul Møller, Skive.

Læge Børge Næsted, Sadolinsgade 9, Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Randers.
Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 18 A, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Prokurist Otto Schmidt, Kolding.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—16) Minerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Hak Jørgensens Bogtrykkeri, Ejby pr. Glostrup. Telefon: Ejbylille *481.

Sveasøjlen i Helsingør er om aftenen oplyst af neonrør. Søjlen fortæller søjlens historie (se iøvrigt side 220)

A/S SANDER HANSEN & CO.
Glostrup

Isenkræmmer
JØRGEN PEDERSEN
Hørsholm

METALINO
Glostrup

GREISEN SKO's EFTF.
Lyngby Hovedgade 42
Telefon Lyngby 1962

Glarimester S. Guhles Eftf.
H. Jørgensen — Lyngby

Bagermester Chr. Randbøl
Lyngby

Irgen's sport og legetøj
Lyngby

E. LUNDBERG
Telf. 576 Lyngby

Fortunbyens Materielhandel
Telf. Lyngby 2665

Landvaskeriet
»FREDLIGHED«

Guld AD. KROGH Sølv
Uhre v/ E. Krogh Optik

KEMIKA
Telf. Lyngby 4211

Glarimester E. WAGNER
Lyngby

Ernst Lorentzen
Brændselsforretning, Lyngby

Frugt- & kolonialforretningen
LY 882 »NYBRO« Lyngby

K. P. RADIO
Nybrovej 149 Lyngby

A/S BOLETTE - LYNGBY
GINSBORG
LY 1774 Lyngby

Trikotagehandler H. KRAGH
Lyngby

Mejeriejer Saust
Lyngby

Tobakshandler C. W. Andersen
LY 2545 Lyngby

EINER NIELSEN
Telf. Lyngby 1397

Konditor Mogens Sekerl
Søborg Hovedgade 75

EGEBJERG v/ Johs. Fog
Søborg

INDHOLD:

★	Side
Tyskland må betale en bod	211
★	
Vi fortsætter kampen ..	215
★	
Tysker som russisk spion i Japan	215
★	
15 danskere skal findes i Dachau	217
★	
»Gertrud«	217
★	
Krigsflyvere	219
★	
Jerngustav og Pistol- Schubert for vesttysk domstol	219

Danske og norske fanger kræver Tysklands bod

3 repræsentanter for det norske erstatningsråd, der er valgt af norske tidligere politiske fanger og som rådgiver den norske regering, nemlig professorinde Sylvia Salvesen, direktør Laurits Sand og disponent Ulf Knutsen, har i dagene 3.—5. oktober haft konferenser med det tilsvarende danske udvalg, der repræsenterer så godt som samtlige danske fangegrupper fra besættelsestiden. Konferencens formål har været at skabe et skandinavisk fællesgrundlag for fangernes synspunkter i disse vigtige spørgsmål, der både har betydning for den norske og danske regerings stillingtagen til besættelsestidens tyske overgreb og en mulig delvis bod herfor ydet i dag og som får betydning for fremtiden gennem forsøg på under evt. kommende krigssituationer og konflikter at sidestille politiske og andre ikke-militære fanger helt eller delvis med militærfanger. Der er gennem disse konferencer skabt et fælles standpunkt med hensyn til den eventuelle bod samt skabt grundlag for et arbejde fremover for at undgå, at sådanne fanger tildeles den samme retsløse stilling, som var fangernes lod under den 2. verdenskrig.

Det har altid været og er stadig fangernes indstilling, at man ikke under nogen form skal have

godtgørelse for at have kæmpet for sit land. Det, der skal bødes for, er den fuldstændige retsløse behandling, der blev fangerne til del, en behandling, som under 2. verdenskrig adskilte sig ved en afgrund af umenneskelighed fra den militære fanges lod.

Ved en sammenkomst den 5. oktober, hvor arkitekt H. Kornbeck var dirigent, kom disponent Ulf Knutsen ind på en omtale af visse angreb, dagbladet Information havde bragt på Laurits Sand, og han sagde bl. a.: Et angreb på Laurits Sand er et angreb på den norske modstandsbevægelse. For os er han og den eet. Han er den af os, der har været nærmest døden.

★ Vi er for det frie ord, men mod løgn og usandhed

Det er løgn, når man har villet give det udseende af, at Laurits Sand skulle ønske at beskytte kzelejrssystemet. Vi er for det frie ord, men mod løgn og usandhed.

Vor redegørelse for erstatnings-sagen er sendt til hele den norske presse og til departementerne. Den er beregnet på den norske opinion. I Danmark bør man tage hensyn til, at man her er rådgivende overfor ministeriet.

Vi har set det som vor opgave at gøre det norske udenrigsministerium bekendt med sit eget ar-

NYKØBING ANDELSBAGERI
Telefon 475
Nykøbing Mors

NYKØBING JERN & STAAL

TELEFON 600

Grønnegade 12
Nykøbing Mors

A/S Fælles Tømmerlageret
Nykøbing Mors

THOMSEN & KRARUP
Aut. DOMI forhandler
Nykøbing M.

**RINGKØBING & OMEGNS
SPAREKASSE**

A. V. VEJGAARD
Aut. S.M.C. forhandler
Tlf. 78 . Ulfborg

A. ANDERSEN
Aut. S.M.C. forhandler
Tarm — Telf. 123

**M. NIELSEN's
TØMMERHANDEL**
Tarm . Telf. 1 og 221

A/S VEJLE MÆLKEKOMPAGNI
Vejle

INTERNATIONAL TRANSPORT
H. P. Therkelsen
Krusaa . Telex 3313 . Tlf. 7 14 54

SVEND HENRIKSEN
urmager & guldsmed
Aakirkeby

Aktieselskabet
N. A. CHRISTENSEN & CO.
Nykøbing Mors

P. A. Andersen ^A/_S
Aut. G. M. forhandler
Telf. 100 - 93 - 323
Hurup Thy

Aktieselskabet
RINGKJØBING BANK

RINGKJØBING LANDBOBANK

Aktieselskab

Aktieselskabet
TARM BANK

HANS SØRENSENS MASKINFABRIK

Telf. 114 — Tarm

HANS FRIIS EFTERFLG.
Silkeborg

AXEL MØLLER
Revisor M. D. R.
Telf. 1980
Silkeborg

**HANS V. PETERSEN
RADIO**
Silkeborg

**SILKEBORG
MASKINFORRETNING**
Telf. 508
v/ P. Nielsen

B. KLINDT
Telf. 1130 - 1131

Margarinefabriken
ALFA
Vejen

**HARBOES
BRYGGERI**
Skælskør

kiv. Udenrigsministeriet er vor advokat overfor den tyske stat.

Alle amter og herreder er med i arbejdet. — Landskonferencen har valgt erstatningsrådet.

Jeg må her gøre opmærksom på, at ordet erstatning har en anden klang end på dansk. Det er hos os et af de ældste ord. Man yder erstatning for tort og svie og afgiver dermed erkendelse af skyldspørgsmål. Det var således bedre på dansk at tale om kravet om bod.

Tyskerne skal ikke have begået deres ugeringer, uden at de bliver draget til ansvar. På den ene side af kong Olafs orden står: Ret og sandhed, og det har hele tiden været vor tanke, at når vi havde vundet krigen, skulle tyskerne stilles til ansvar for deres handlinger.

Vor egen regering havde stort set afskrevet erstatningskravet, men hvis kravet om bod ikke rejstes nu eller i nær fremtid, er det omsonst.

Sagen har ikke nogen politisk side.

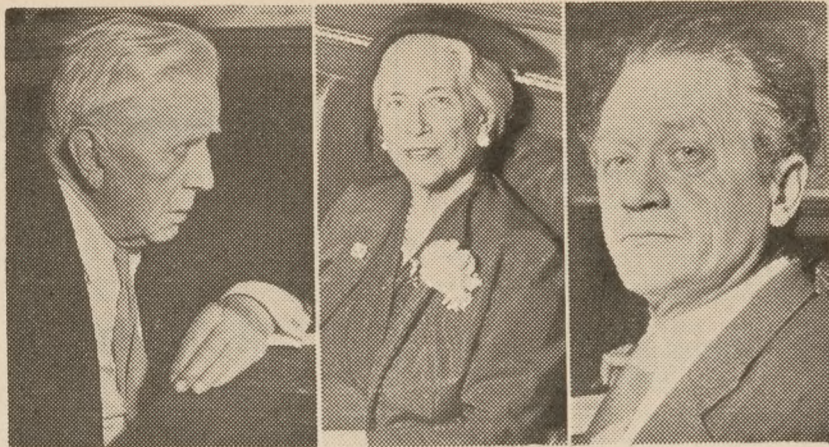
Vi må rette vore krav mod Vesttyskland, for ifølge Potsdam-overenskomsten skal Østtyskland betale det, Polen har krav på.

Vort krav blev første gang rejst på Paris-mødet i 1946.

★ Bostedsbestemmelsen er diskriminering

Man siger, at Vesttyskland ikke har evnen til at betale. Vi må først have Vesttyskland til at vedgå sin pligt til at betale. Den nugældende lov sætter danske og norske fanger udenfor. Loven er præget af ånden fra: Deutschland, Deutschland über alles! Bostedsbestemmelserne er diskriminering.

Det er givet, at Tyskland vil komme til at betale. Modstandsfolk i Vesttyskland er på vor side. Nazikredsene er imod os.

Tre af deltagerne i konferencen. Fra venstre: Laur. Sand, Norge, Sylvia Salvesen, Norge, og statsaut. revisor H. C. Steen Hansen

Tyskerne tænker på at oprette legater til studieformål. Vort princip er ikke politisk hestehandel. Vi vil afvise smuler, sendt på tyske vilkår.

Man spørger: Hvad skal der gøres ved pengene, når de kommer?

Vi svarer: Det interesserer os ikke i øjeblikket. Vi skal være optaget af, at Tyskland skal betale boden. Forøvrigt mener vi, at det må blive fangernes sag, hvad der skal gøres ved pengene.

★ »Jeg gad se den magt, der kan knække os«

Sylvia Salvesen: Tyskerne erklærede os for kriminelle. Vi havde ingen ret til hospital eller til erstatninger. Det er vort krav, at politiske fanger skal ligestilles med militære. Vi skal ildne hinanden til at gøre, hvad der er ret. Ungdommen og fremtiden arbejder vi for. Jeg gad se den magt, der kan knække os.

LRS. Per Federspiel: Bod er et spørgsmål af moralsk art. Sagen skal finde en løsning, mens vi lever.

Når sagen drøftes, må man også stille spørgsmålet om skadevoldens evne til at betale. Tyskland har evnen til at betale.

★ Danmark og Norge løftestang for andre nationer

Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen: Hovedsagen er at få kravet igennem. Norge og Danmark må være løftestangen for andre lande.

Ulf Knutsen: Vi skal ikke have erstatning for vor kamp mod nazismen. Vi skal ikke have erstatning for, hvad du og jeg har gjort, men for, hvad Tyskland har gjort.

Konsul Kaj V. Dahl: Fangeforingerne har ingen mulighed for selv at arbejde. Det må ske gennem regeringerne.

Professor Ove Hoff: Norge var forud for os i modstandskampen. Det er naturligt, at man nu også er forud for os i denne sag. Jeg er som formand for landsforeningen Gestapofangerne opfordret til at fortsætte mit arbejde i dette udvalg.

Pastor Poul Riis: Samtlige vestlande må rejse erstatningskravet i fællesskab.

★ Kravet om bod samler os

Sv. Busk: Man skal tale om en bod. Det har min tilslutning.

Overlærer Johs. Fosmark: Vi kan tale om denne sag i timevis og skrive side efter side om den. Vi vil altid komme tilbage til kravet om en ændring af den nugældende tyske lovs bostedsbestemmelser.

»ELITE«
Nykøbing F. Tlf. 85 14 62

LOLLANDS SPARE- OG
LAANEKASSE
Rødby

BOHN HANSEN
Rødby

BIO RØDBY
Telf. 1002

J. C. CHRISTOFFERSEN
statsaut. revisor
Nakskov

A. HENRIKSEN - B. HEJLESEN
statsaut. revisorer
Nykøbing

SPAREKASSEN
I NYKØBING F.

HANS HENRICHSEN & CO. A/S
Nykøbing F. Telf. 85 27 44

H. O. HANSENS EFTF.
Nykøbing F.

I. Lütken Frigast & Co. A/S
Nykøbing F.
Telf. 85 36 00

JOHAN JENSEN
Guldsmed
Nørregade 33 Odense

CHR. HANSEN & CO.
»555«
Kerteminde

BANKEN FOR RINGE
OG OMEGN
(Aktieselskab)

Lolland-Falster Frøhandel A/S

Nykøbing F.

A. Nielsen & Co, Nykøbing F.

C. W. KRONMANN

Jern- og stålforretning
Nykøbing F.

MØBELHUSET

v/ A. HANSEN
Nykøbing F.

A/S Chr. Fabers Fabriker

Ryslinge

Preskørk-fabriken

A/S K. Th. Jensen & Co.

Ringø

Stenstrup og Odense Teglværkers kontorer

Stenstrup

HOTEL SVENDBORG

A/S SVENDBORG
TRÆLASTHANDEL

C. C. JENSEN
Abildvej 10
Svendborg

A. E. SØRENSEN
Mægler & skibsreder
Svendborg . Telf. 1151

HESSELAGER MEJERI
og FLØDEISFABRIK

SVENDBORG
KULKOMPAGNI A/S

Vi vil fortsætte kampen såvel på hjemmefronten som udadtil

Bestyrelsesmøde i Kammeraternes Hjælpefond

Den 22. september afholdt bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond møde på Bygholm slot ved Horsens.

Formanden, konsul Kaj V. Dahl, bød velkommen til de 12 bestyrelsesmedlemmer, der havde givet møde og oplyste, at fondens medlemstal nu er 863, og at der i den forløbne del af indeværende år er udbetalt 29.882 kroner 72 øre som hjælp af forskellig art.

Fra fondens start og til 1. september 1956 har fonden dermed ialt udbetalt 540.231 kroner.

I almindelig hjælp er der i dette tidsrum udbetalt 207.285,50 kroner, i studielegater 43.223,40 kr., i invalidelegater 107.348,34 kr., studielån og andre lån 33.247,50 kr. Ydelser af forskellig art beløber sig til 64.219,43 kr. Til feriehjemmet på Kegsnæs er anvendt 18.037,42 kr., til julehjælp 30.327,03 kr. Til Bernadotteværelser er ydet 30.000 kr., diverse beløber sig til 6.600 kroner.

Der er bevilget 554 hjælpesager, 45 lån, 120 invalidelegater, 60 studieleger og 3 studielån.

Fosmark er en fortræffelig redaktør. Det er en fornøjelse at modtage bladet. Beundringsværdigt, at han stadig kan finde stof, der interesserer os alle. — Kornbeck har fået et fast greb om abonnements- og annoncetegning, så vi stadig kan påregne en god støtte fra bladet til hjælpearbejdet.

På bestyrelsesmødet i foråret vedtoges det at rette en henvendelse til kirkeministeriet med tilbud om, så længe fonden består, at overtage kranse- og blomstersmykning af gravene i mindelunden i Ryvangen ved forskellige lejligheder, såsom befrielsesdagen og juleaften, og jeg har tilskrevet ministeriet herom, har senere rykket for svar,

men endnu er et sådant ikke modtaget.

Formanden sluttede med en tak til bestyrelsen og forretningsudvalget for vel udført arbejde i det år, der er gået.

Der kan ikke være uenighed mellem os om at fortsætte kampen for vore kammerater, ikke alene på hjemmefronten, men også udadtil.

Til forretningsudvalget nyvalgte overlærer Johs. Fosmark som sekretær. De øvrige valg var genvalg.

Arkitekt H. Kornbeck redegjorde for dannelsen af udvalget, der skal arbejde videre med spørgsmålet om erstatninger fra Tyskland. — Det stiftende møde fandt sted den 18. august og udvalget består af 4 medlemmer.

Redaktøren af Pigtraad aflagde beretning om bladets redaktion og bladets forretningsfører om bladets økonomi.

Fondens kasserer, statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, gav en orientering om økonomien.

Formanden for Kegsnæs-udvalget, prokurist Otto Schmidt, Kolding, redegjorde for feriehjemmet på Kegsnæs.

Det blev vedtaget at foretage visse forbedringer og nyanskaffelser.

Man ønsker, at skoleferien tiden fortrinsvis reserveres kammerater med skolesøgende børn.

Huset er grundmuret og stråetækt, og det kan således benyttes helt fra det tidlige forår til slutningen af september. Det har iøvrigt tidligere været benyttet til helårsbeboelse. For kammerater, der ikke selv kan magte rejsepengene for sig og familien, er der adgang til at søge fonden om dækning af togbilletterne.

Sidste punkt på dagsordenen var behandlingen af en del ansøgninger om hjælp.

Tysker som russisk spion i Japan

Hans-Otto Meissner: Spionen.
Aschehoug Dansk Forlag.

Denne forrygende spionroman er skrevet af en tidligere attache ved den tyske ambassade i Tokio under den anden verdenskrig.

I forlagsreklamen antydes, at romanen er bygget over virkelige begivenheder, men hvor meget eller hvor lidt, der er dokumentarisk, kan vi ikke dømme om — spændende læsning er det i hvert fald.

Bogen fortæller om den ved den tyske ambassades efterretningsvæsen ansatte dr. Richard Sorge, der viser sig at være russisk spion.

Dr. Sorges oplysninger til Sovjet om, at den japanske hærskærm, der stod opmarcheret ved den russiske grænse i Manchukio, ikke ville gå til angreb, skal være årsag til, at Sovjet trak hele sin sibiriske hær til Europa og kastede den ind mod tyskerne og dermed vendte krigslykken.

Men da mesterspionen derefter forsøger at advare Amerika om japanernes nærførestående angreb på USA's flådebase i Pearl Harbour uden forudgående krigserklæring, går det imidlertid galt, og han bliver grebet af den japanske kontraspionage.

Dette er handlingen, hvorover bogen er opbygget og flere ting gør den læseværdig, først og fremmest skildringen af livet i Tokios legationskredse og af japansk tankegang, sædvaner og skikke.

Romanen indeholder alle de ingredienser, der skal til for at skabe en virkelig spionfilm:

Et fremmedartet milieu, skønne kvinder, en akseptabel handling, knyttet til verdenshistoriske begivenheder, vi alle kender — men først og sidst spænding og atter spænding.

Olav Holst.

Livsforsikringsselskabet
»JYLLAND«
Århus

Murermester
CHR. RAGNER RASMUSSEN
Højbjerg pr. Århus

HVIDSTEN KRO
v/ Gudrun Fiil

BRDR. ANDERSEN
entreprenører - vognmænd
Telf. Randers 1661-861

V. SAABY NIELSENS
BOGTRYKKERI
Randers

ARBEJDERNES
FÆLLESBAGERI A/S
Horsens

SNAPTUN
FISKEEKSPORT

Kødfoderfabriken
ØSTJYDEN
Løsning

Aktieselskabet
TRIFOLIUM FRØ
Afdeling for Jylland

HOVEDGAARD REALSKOLE
Arne Skjærbæk
Hovedgård Skolebestyrer Tlf. 47

Malermester
H. S. BETAK
Juelsminde

Brødrene Christensen

Chokoladefabrik

Århus

H. J. PETERSEN

»Christiansminde«
Sejt pr. Horsens

BARRIT ANDELSMEJERI

Barrit st. — Telf. 23

SIGURD STENHØJ ¹/_s

MASKINFABRIK
Barrit — Danmark

Østrupgaard Minkfarm

JØRGEN RASMUSSEN
Telf. Glud 1 pr. Horsens

Støt vore
annoncører

15 danskere skal findes i Dachau

Interessant medlemsmøde i Dachau-klubben

Fornylig nedlagdes grundstenen til monumentet over Dachaus faldne.

Dachau-klubben havde medlemsmøde torsdag den 27. september i Admiral Gjeddes Gård.

Formanden, Sv. Busk, holdt lysbilledforedrag om pilgrimsfærden til Dachau i dagene 8.—9. september d. å.

Ved stævnet i Dachau blev der nedlagt grundsten på lejrens gamle appelplads til det mindesmærke, der skal rejses i lejren. Gudstjenesten holdtes i lejrens kapel, der er indrettet i den barak, hvor straffekompaniet boede. Ved alteret stod de belgiske, italienske, franske, tyske og danske faner. De var bragt til lejren af fanger fra de pågældende lande.

Formanden gav oplysninger om det arbejde, der fra fransk side for tiden gøres for at identificere ligene på kirkegården i Leidenburg. Alle de fanger, der døde i lejren i tiden januar 1945 til befrielsen, blev begravet på denne kirkegård, der

spænder over 1 tønne land og rummer ligene af 15.000 fanger.

Det drejer sig om 15 fællesgrave, og man er i øjeblikket færdig med gennemsøgningen af første fællesgrav og godt halvvejs gennem anden grav.

Formanden oplyste, at der på denne kirkegård hviler 15 danskere. Vi ønsker, at de skal identificeres og bringes hjem, men betingelsen for, at dette kan ske er, at der fremskaffes pålidelige tandkort samt beskrivelser af evt. knoglebrud.

Måtte de efterladte ligge inde med sådant materiale, bedes det sendt til formanden for Dachauklubben, kørelærer Sv. Busk, Herluf Trollesgade 21, K.

Busk vil derefter lade materialet gå til rette vedkommende, men han understreger, at man ikke skal gøre sig for store forhåbninger. Der er kun 6 pct. chancer for, at de 15

danskere kan identificeres. Kan man ikke med sikkerhed fastslå identiteten, vil de pågældende ikke blive sendt hjem til begravelse i Danmark, men på den anden side kan man altså være helt sikker på, at de, der eventuelt kommer hjem, virkelig er dem, man giver det ud for.

☆

»Gertrud«

Erik Aalbæk Jensen: »Gertrud«. Gyldendal. 1952 sider. Kr. 12,75.

Bogen er velskrevet. En unavn-given jeg-person rejser til en lille fiskerby i Vendsyssel for at få fred til at skrive en bog. Han låner kirkenøglen af præsten for at se sognets kirke, og da han afleverer den igen, møder han præstens unge kone, Gertrud. Han synes, at han har set hende før, og det forbaver ham, at hun erklærer, at det kan ikke være rigtigt.

Senere kommer han i tanker om, at hun er een af hans skolekammerater, og så forstår han årsagen til, at hun nægter at kende ham. Gertruds far var docent på skolen og blev i besættelsens sidste år likvideret af modstandsbevægelsen som stikker.

Han undrer sig over, hvordan hun kan være endt som præstekone i Vendsyssel og forsøger at få oplysninger af kromanden Simonsen. — Denne er meget fåmælt og uvillig til at fortælle om præstefolkene; men fortæller til gengæld en hel del om en anden præst i nabosognet, som tog eller fik sin afsked, og som lever i rod og svineri på en husmandslod ude ved klitterne.

En dag kommer Gertruds mand og inviterer ham op i præstegården, og her møder han hende for anden gang. Præsten fortæller, at han skal rejse til København i nogle dage.

Medens han er borte, erfarer bogens jeg-person de nærmere omstændigheder ved stikkerdrabet. — Gertrud fortæller selv, at hun så sin far blive skudt ned, medens hun lå på græsplænen og legede med sine dukker, trods sine 16 år.

GUNNAR HAAGENSEN
Reventlowsgade 14
København V. Eva 9725

P. Carl Petersens Eftf.
Banegårdspladsen 1 København V.

SVEND SCHÖNNING

Vester Farimagsgade 37

Kontor for industriel eneret

København V

Tåstrup Dampvaskeri
»EXPRES«
Åvænget 1 Telf. 545

MØBLER BEDST HOS
NY STIL

Østerbrogade 200—202
Ryvang 4777-5883

TREKANTEN
H. J. Skaftø
Roskilde 2412

HEDEHUSENE
BRUGSFORENING
Telefon nr. 8

L. LEVISON JUNR.

Aktieselskab
Købmagergade 50 . København K.

Aktieselskabet
De københavnske Forstæders
Bank
Glostrup

»DET LEVENDE LYS«
Asp Holmblad
Blegdamsvej 104

ERNST C. LOHSE & CO. EFTF.

Nørrevoldgade 6
København K.
Minerva 2561

H. C. SVENDSEN
Transportforretning
Nybrovej 201 Lyngby

INDBINDINGSCENTRALEN
Maglegårds Allé 50
Telf. Søborg 7100

ANDREASEN & LACHMANN

Hestemøllestræde 6, København K.

Malermester A. Thorngreen
Hillerød

Glarmester Aage Hansen,
Hillerød

HILLERØD BOGTRYKKERI

Harder Herreekvipering
Hillerød

1/8 SILIKADAN

Banegårdspladsen 1 . København V . Minerva 204

PANTHER-KAM
til Deres hår

Svend Rye Petersen

Heimdalsgade

København N

BRDR. SOELBERG
Vordingborg

KEMP & LAURITZEN
Aktieselskab
København

A/S H. MATZEN
Cliché- og stereotypi anstalt
Knabrostræde 20, K.

Hun har forsøgt at flygte fra fortiden ved at tage navneforandring; men overalt opdager man hurtigt, at hun er datter af den henrettede nazist. Hun bliver bitter og hård, troløs og ond. Hun får lærerindeeksamen og kommer til skolen i den lille fiskerby i Vendsyssel, og her træffer hun præsten Jens Agger, som er forlovet med en datter af en storbonde i byen. Hun lægger an på præsten, og han svigter sin kæreste og gifter sig med lærerinden.

Senere møder hun Glud, der er nabopræst og genkender i ham den mand, der skød hendes far. Det fører til, at Glud går af som præst. Han havde, den dag, stikkerdrabet fandt sted, ikke set datteren før det var for sent og har lidt frygteligt ved tanken om det.

Under præstens københavnsrejse ses Gertrud ofte i selskab med jeg-personen, og sladderer får ny næring, og da der igen trevles op i hendes fortid, modstår hun ikke ondskaben, men forsvinder.

Efter et døgn eftersøgning finder de hendes lig i den store plantage udenfor byen. Ved hendes kiste læser Jens Agger nogle vers fra Esajas om en ringegat og en skyet af folk.

Det bedste i bogen er skildringen af bøndernes reaktion på præst og lærerinde. Man har ikke kunnet tage, at præsten svigtede en af deres egne, og dette i forbindelse med hendes mærkelige udflugter — en gang forlod hun skolen i flere dage og tumlede rundt med en tilfældig mand, som hun mødte i toget — har bevirket, at man udsponerer hende og nærer mistro til hende, hvad hun jo selv har nogen skyld i.

Egentlig undrer man sig over — ligesom andre af Aalbæk Jensens bøger — at det er en præst, der har skrevet bogen »Gertrud«.

N. F.

Krigsflyvere

Paul Brickhill: Mørkets eskadrille. Det Schønbergske Forlag.

Der er efterhånden bragt et utal af krigsbøger frem på bogmarkedet, men denne bogen om »Eskadril-

le 617« fortæller dog adskilligt nyt om vigtige begivenheder fra den anden verdenskrig.

De fleste har sikkert hørt et og andet om bombningerne af dæmningerne ved Möhne, Eder og Sorge i Ruhrdistriktet, men kender intet til det vældige arbejde, der gik forud for dette luftangreb.

Den engelske opfinder Barnes Wallis eksperimenterede lige fra krigens begyndelse med konstruktion af kæmpebomber, der kunne ødelægge krigsvigtige mål. — I krigsministeriet rystede man først på hovedet af de fantastiske forslag, men efterhånden blev autoriteterne dog klar over, at der var realiteter bag.

Wallis udarbejdede planer om sprængning af dæmningerne i Ruhr, for derved at ramme den tyske krigsindustri.

Disse dæmninger, der var støbt i svær beton, var imidlertid beskyttet af antiluftskys og torpedonet og kunne kun sprænges ved at rammes fra siden og et stykke under vandoverfladen, således at trykbølgen fra eksplosionen forstærkede sprængvirkningen.

Hvis bomben blev kastet fra ganske lav højde, ville den ligge vandret, når den ramte vandoverfladen, hvilket havde til følge, at den tunge bombe »slog smut« og hoppede over de udspændte torpedonet og ind i dæmningen.

Det ville sige, at bomben skulle kastes i præcis 20 meters højde i en nærmere bestemt afstand fra målet, når maskinen fløj nøjagtig 240 miles i timen.

Ingen troede på, at dette kunne lade sig gøre i mørke og under beskydning af flakskys.

»Eskadrille 617«, der fik denne meget specielle opgave, trænede længe i præcisionsbombning og lavtflyvning, og det lykkedes virkelig på en og samme nat at få sprængt alle 3 dæmninger.

330 millioner tons vand væltede som en flodbølge gennem dalene, oversvømmede veje og jernbaneanlæg, kulminer og flyvepladser, ødelæggende fabrikker og broer og kraftværker. Hele det kommunikations-system, der bragte råvarer

til Ruhr og borttransporterede de færdige varer, var flået i stumper og stykker.

Ødelæggelserne svarede til at 100.000 mand var taget ud af produktionen i flere måneder.

Royal Air Force mistede 56 mand af de 133, der deltog i angrebet.

Dette dramatiske bombningstog er kulminationen i bogen, men sidenhen hører man om mange af »Eskadrille 617«s andre bedrifter: sænkningen af slagskibet Tirpitz, angreb på V. I og V. II-baserne og ubådshavnene i Frankrig, skinangreb på selve D-dagen og meget andet.

Ved læsning af bogen får man et uforglemmeligt indtryk af det — næsten umenneskelige — mod, som disse krigsflyvere var i besiddelse af.

Det er uforståeligt, at man nat efter nat, måned efter måned, kunne få piloter og mandskab til at flyve langt ind over fjendeland, få dem til at styrte sig direkte ned mod kanonilden for at bombe. De så mange af deres kammerater blive skudt ned, men måtte altid være parate til at starte påny, når ordren lød.

Olav Holst.

Jerngustav og Pistol-Schubert skal for vesttysk domstol

Der foretages for tiden et undersøgelsesarbejde for at få klarlagt SS-Hauptscharführer Gustav Sorge, også kaldet »Jerngustav« og SS-Oberscharführer Wilhelm Schubert's forhold som medlemmer af vagtpersonalet i kz-lejren Sachsenhausen ved Berlin. Schubert kaldtes i lejren »Pistol-Schubert«.

De var i lejren fra 1936—42, og de har begge mange mord og mis-

handlinger med dødelig udgang på deres samvittighed.

De blev begge ved processen i Berlin-Pankow idømt livsvarigt tvangsarbejde i Sibirien. I vinter blev de udvist af Rusland, var derefter på fri fod i Vesttyskland, men blev senere sat fast.

Det er hensigten, at hovedvidnerne skal give møde i Flensburg eller Lybæk i november, og alle vil være interesseret i, at sagen bliver fuldt belyst. Danske vidner anmodes derfor om med det samme at skrive en beretning om de bedrifter, de selv har set de to nævnte udføre. Adressen er: Der Untersuchungsrichter II beim Landgericht Bonn, Vesttyskland.

Det er dog tvivlsomt, om der findes rigsdanske, der har været i lejren på så tidligt et tidspunkt. Derimod har der været en del sydslesvidere, bl. a. cand. agronom Heinrich Lienau, Flensburg og rektor Svend Johannsen, Slesvig.

☆

„Buchenwald“

Box 8

har skafning og hyggeaften fredag den 2. november kl. 18,00 præcis i restaurant »Grønningen«.

☆

Til landsrådsmøde i Oslo

Den 12. oktober deltog medlemmer af det danske arbejdsudvalg for erstatningskravet til Tyskland i det norske landsråds møde i Oslo. Det var arkitekt H. Kornbeck, professor Ove Hoff samt fabrikant Eliassen.

Sveasøjlen

(Se iøvrigt forsiden)

Som grundlæggende idé for udformning af mindesmærket har kunstneren benyttet en begivenhed, der under besættelsen fandt sted juleaften 1943 og 1944, da grænsebyerne Helsingør og Helsingborg sendte julehilsen fra kyst til kyst over den krigsspærrede landegrænse ved i samme time at tænde bål på stranden i Danmark og Sverige. — Bålets flammehilsen var ledsaget af samtlige kirkeklokkers malmtoner, der rungede ud over by og Øresund.

Mod Sverige står:

*Med broderhånd og
vennesind gav Sverige
frelse til Danmarks
flygtninge - udrustede
den danske brigade, der
landsattes i Helsingør
på frihedsdagen
5. maj 1945.*

Denne udformning består af en lysende søjle, sammensat af 11 kobbersøjler udført af Helsingør Skibsværft, hvortil pladerne er valset af »Nordisk Kabel- og Traadfabriker« med et kapitæl af bronze. Søjlen står på en sokkel af svensk granit 2,30 m høj og 2,30 m i firkant med inskription på de fire sider. Mindesmærket er 11,75 m højt, og pladsen er stillet til rådighed af Helsingør byråd, der har påtaget sig den fremtidige vedligeholdelse. — Mindesmærket har kostet 103.000 kr., der er dækket af indsamlingen.

Mod toldkammeret:

*Modstandsvilje rejste
frihedskamp mod frem-
med vold i Danmark ind-
til de sejrende magters
hære befriede vort land.*

Mod det gamle apotek:

*Fred og ret måtte
vige for vold og magt
9. april 1940.
Men rank stod
Danmarks konge og folk
under besættelsen.*

Mod Kronborg:

*Krig spaltede Norden,
men hjertebåndet
mellem de nordiske
folk bestod og jule-
bålets flammehilsen
lyste over Øresund
fra kyst til kyst og
fra hjerte til hjerte.*

15 of